

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ

Εκσυγχρονισμός χωρίς απώλεια ταυτότητας

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Ο θρίαμβος του διδύμου Ερντογάν - Νταβούτογλου φέρνει την Τουρκία πολύ κοντά στο μεταμοντέρνο. Αυτή η λέξη λειτουργεί ολίγον σαν κρεμάστρα, κρεμάει ο καθένας το νοηματικό περιεχόμενο της αρεσκείας του. Τώρα που το μοντέρνο (το «παράδειγμα» της νεωτερικότητας, της modernité) σαφώς καταρρέει, οι ορισμοί του μεταμοντέρνου ενδέχεται να γίνουν στερεότεροι: Μεταμοντέρνο είναι ό,τι ελευθερώνεται από τους παράγοντες τους συνυφασμένους με την κατάρρευση του μοντέρνου. Ποιους παράγοντες; Την αλλοτρίωση, αχρήστευση, εκφύλιση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, την υποταγή της στους νόμους του μάρκετινγκ. Τον αποκάλυπτο βιασμό των ατομικών δικαιωμάτων, τον υποβιβασμό ή αφανισμό του «κοινωνικού κράτους» σε κάθε σχεδόν γωνιά του πλανήτη. Το ρεαλιστικότερο «τέλος των ιδεολογιών», την ολοκληρωτική επιβολή μιας διαχειριστικής εκδοχής της πολιτικής, διαχειριστικής αλλοτρίων (όχι της κοινωνίας) συμφερόντων.

Το δίδυμο Ερντογάν - Νταβούτογλου τολμάει να φιλοδοξεί την άσκηση πολιτικής όχι απλώς διαχειριστικής. Χωρίς να παραγνωρίζουν ή να ονομάζουν τους όρους με τους οποίους ασκείται διεθνώς η πολιτική στο καταρρέον «παράδειγμα», επιχειρούν

να σώσουν τη χώρα τους από τον πρωτογονισμό του «οικονομισμού» ως μοναδικής και απολυτοποιημένης αξίας. Να δώσουν όραμα στον λαό τους, στόχους ζωής και ποιότητες βίου άλλες από την καταναλωτική μονομανία. Μοιάζει να έχουν αντιληφθεί ότι προϋπόθεση πραγματικής ανάπτυξης είναι να βιώνει ο πολίτης την ιστορία της πατρίδας του ως θησαύρισμα ποιότητας για την προσωπική του ζωή, να τον θωρακίζει με αξιοπρέπεια ο πολιτισμός και η ισχύς του κράτους του. Να αντλεί φιλοτιμία και αρχοντιά (όχι ντροπή και μειονεξία) από τη συλλογική ταυτότητα του λαού του.

Μην ξεχνάμε ότι ο Ερντογάν φυλακίστηκε για τα πιστεύω του, επί δέκα μήνες, κι αυτό μόλις πέντε χρόνια πριν κερδίσει θριαμβικά την πρωθυπουργία. Ασκή πολιτική, γιατί πιστεύει σε κάτι, αυτό και μόνο το στοιχείο τον καθιστά μετα-μοντέρνο – η μαντίλα της γυναίκας του πρωθυπουργού σε ένα κεμαλικό κράτος (όχι σε κάποιο θεοκρατικό καθεστώς παρανοϊκής θρησκοκληψίας) είναι μπαϊράκι απελευθέρωσης από την απανθρωπία του μηδενισμού στις κοινωνίες του ιστορικο-υλιστικού μονόδρομου. Το Τουρκικό Συνταγματικό Δικαστήριο καταδίκασε τα αντικεμαλικά φρονήματα του Ερντογάν, και μέσα σε πέντε

Μεταμοντέρνο στοιχείο πολιτικής να πιστεύεις σε κάτι.

χρόνια ο καταδικασμένος αναδείχθηκε πρωθυπουργός. Αυτή είναι η σαρωτική δυναμική της πίστης σε κοινωνικό όραμα, με ανιδιοτέλεια.

Δεν εξωραϊζει κανείς την πολιτική του Ερντογάν ούτε συντάσσεται με τον νεο-οθωμανισμό του όταν διαπιστώνει την ταχύτατη ανταπόκριση που βρήκε στην τουρκική κοινωνία η αμφισβήτηση του εξουσιαστικά κυρίαρχου Κεμαλισμού. Ένας λαός που, ενενήντα ολόκληρα χρόνια, έζησε έναν στανικό, εκβιαστικό εκδυτικισμό, μεταστράφηκε, μέσα σε πέντε μόλις χρόνια, και καταξιώνει την πολιτική που σέβεται τις ρίζες του, την πνευματική του παράδοση, χωρίς να την ιδεολογικοποιεί και να την εκνομικεύει. Είναι πραγματική έκπληξη μέσα στο παγκοσμιοποιημένο ιστορικο-υλιστικό «παράδειγμα».

Στην Ελλάδα, πέρασαν εκατό χρόνια υποταγής στον ίδιο εκβιαστικό εκδυτικισμό (επιβολής του Κοραϊσμού με τις λόγες της Βαυαροκρατίας) μέχρι να εμφανιστεί η λεγόμενη «Γενιά του 1930» – η αμφισβήτηση του Κοραϊσμού στην Τέχνη και στα Γράμ-

ματα. Αλλά η παρέμβαση της Γενιάς του '30, η κατάδειξη ότι με την ίδρυση του μεταπρατικού μας κράτους ο Ελληνισμός έπαψε να παράγει πολιτισμό και μόνο μιμείται, έπεσε η απελευθερωτική κατάδειξη κυριολεκτικά στο κενό. Το κοραϊκό κράτος την απομόνωσε στεγανά από τα πεδία ή τους συντελεστές των κοινωνικών μεταλλαγών: την πολιτική, την παιδεία, την ενημέρωση.

Ό,τι ήταν ο Κοραϊσμός για την Ελλάδα ήταν και ο Κεμαλισμός για την Τουρκία: Ανώθεν επιβολή του μεταπρατισμού, της αλλοτρίωσης, της εθελοδουλίας. Εξω από τα σύνορα του ελλαδικού κρατιδίου ο Ελληνισμός (στην Αίγυπτο, στη Μικρασία, στον Πόντο, στην Κριμαία, στις παραδουναβίες παροικίες) είχε αβίαστα και εθελούσια προσλάβει όσα στοιχεία της «νεωτερικής» (μετα-μεσαιωνικής) Δύσης μπορούσαν να υπηρετήσουν τις δικές του, του Ελληνισμού τις ανάγκες, χωρίς να θίγουν την ένσαρπη σε πράξη (όχι ρητορική-ιδεαλιστική) ελληνικότητα – τον «τρόπο» των Ελλήνων. Αντίθετα, στο απελευθέρω ελλαδικό κράτος, όπως μετά και στο κεμαλικό - νεοτουρκικό, το δυτικό ατομοκεντρικό μοντέλο επιβλήθηκε μεθοδικά (σαν πολιτισμική γενοκτονία) – επιβλήθηκε ο ατομοκεντρισμός σε κοινωνίες με ιστορικούς εθισμούς

αιώνων στην προτεραιότητα της «πόλεως» - κοινότητας - ενορίας ή της φιλίας - φυλής.

Η επικράτηση του Κεμαλισμού στην Τουρκία εγγυήθηκε την ίδια κατάληψη που είχε και η επικράτηση του Κοραϊσμού στην Ελλάδα: ένα κράτος με «μεταλλαγμένη» συνείδηση, αποκομμένο από το παρελθόν του, την ενεργό συνέχιση της ιστορίας του, την αξιοποίηση της πείρας αιώνων για δημιουργική μετοχή στο παρόν. Κράτος που βασίζει τον εκσυγχρονισμό του και την ανάπτυξη του στη μίμηση, στον πιθηκισμό της καταναλωτικής εξηλιθίωσης.

Το άλμα της τουρκικής κοινωνίας από τον κεμαλικό μεταπρατισμό σε έναν «εκσυγχρονισμό χωρίς αλλοτρίωση» χρειάστηκε (πολιτικά) μόλις πέντε χρόνια. Στην Ελλάδα, ο αποκλεισμός από ένα τέτοιο άλμα γίνεται κάθε μέρα και πιο στεγανός, είναι πια μάλλον αδύνατο να διασωθεί, σε συντεταγμένη συλλογικότητα, ο ελληνικός «τρόπος». Γιατί αδύνατο; Επειδή δεν πρόκειται για ιδέες, πεποιθήσεις, κανονιστικές αρχές, αλλά για άθλημα μετοχής στην κοινότητα του «τρόπου». Και έχουμε αποκλείσει τις έμπρακτες δυνατότητες αυτής της μετοχής: απεμπολήσαμε τη συνέχεια της γλώσσας, αρνηθήκαμε τη συνέχεια της ελληνικής γραφής,

κατασκευοφαντήσαμε την εμμονή στη συνέχεια της Ιστορίας.

Την πτώση από την αρχοντιά της κοσμοπολιτικής αυτοκρατορικής «οικουμένης» στην τραγωδία της σκλαβιάς στους Τούρκους την αντέξαμε: ακόμα και στους σκοτεινότερους χρόνους της Τουρκοκρατίας οι Έλληνες παρήγαγαν πολιτισμό (αρχιτεκτονική, μουσική, ποίηση, θεσμούς, φορεσιές). Τη μετάλλαξη του ελληνικού «τρόπου» σε μεταπρατισμό και μιμητισμό του ατομοκεντρικού μοντέλου της Νεωτερικότητας στάθηκε αδύνατο να την αντιπαλαιψουμε, μάς οδήγησε νομοτελειακά στο ιστορικό τέλος του Ελληνισμού. Έχουμε κάποιες λαμπρές επιδόσεις στη μίμηση, αλλά είναι επιδόσεις εξατομικευμένες. Σε επίπεδο θεσμών και οργάνωσης του κοινού βίου ο μιμητισμός μας πέτυχε επιδόσεις κατά τι υποδεέστερες των τριτοκοσμικών. Πρωτογονισμός ιδιοτέλειας, γενικευμένη καταλήστευση του κοινωνικού χρήματος, αυτονόητη αναξιοκρατία, κυρίαρχη φαυλότητα, κτηνώδους κυδαιότητας συμπεριφορές.

Η απόσταση που χωρίζει τον Κεμαλισμό από το πολιτικό εγχείρημα Ερντογάν είναι ασυγκρίτως μικρότερη της απόστασης του Κοραϊσμού και των παραγών του από την ελληνικότητα.

Printed and distributed by PressR